

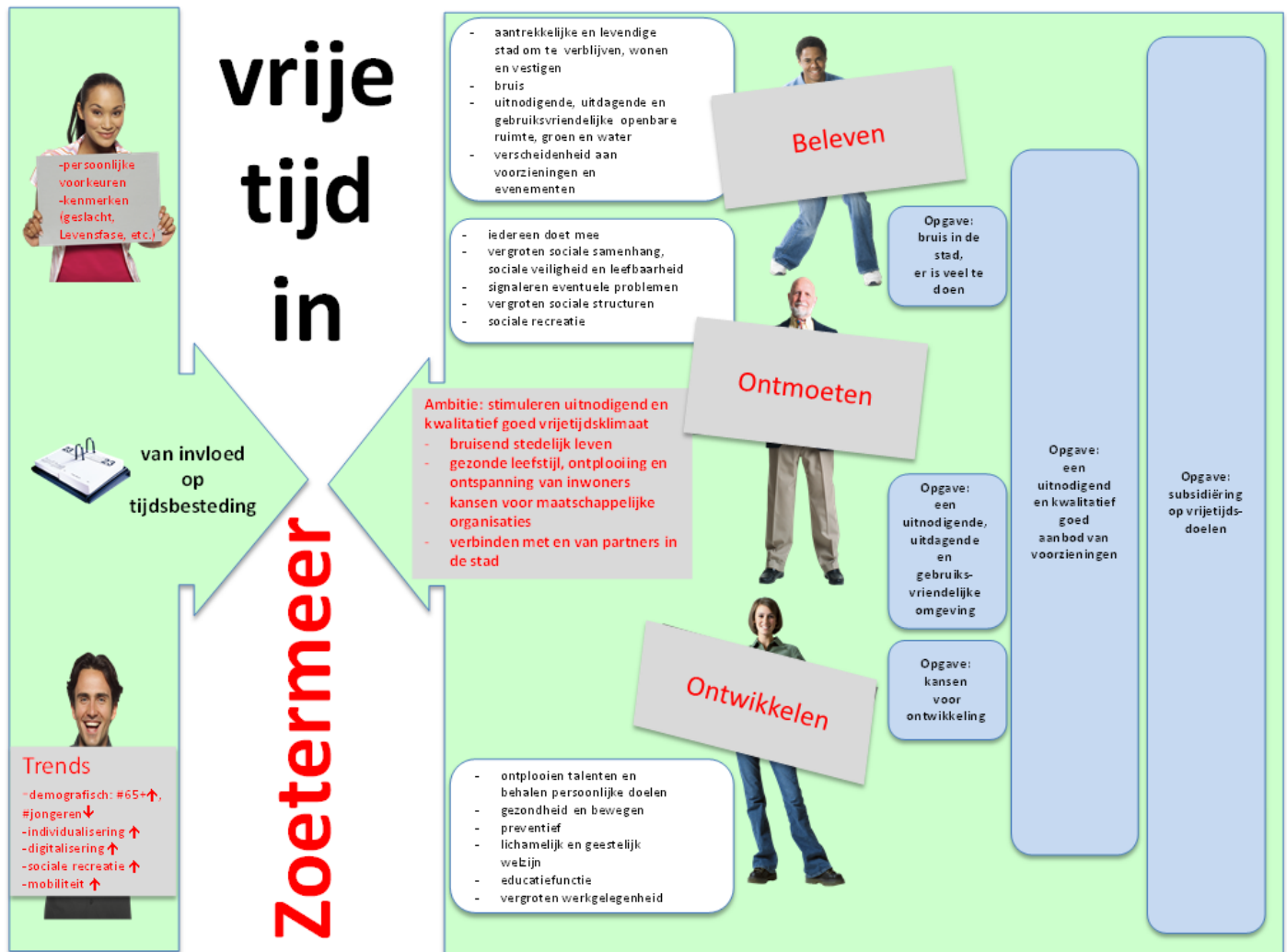
Beleven, ontwikkelen en ontmoeten

Vrije tijd in Zoetermeer

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Nota in één oogopslag.....	3
Inleiding <i>Samen werken aan vrije tijd</i>	4
1. Trends en ontwikkelingen <i>Zoveel mensen, zoveel wensen</i>	5
2. Effect en doelen <i>Beleven, ontwikkelen en ontmoeten</i>	6
Beleven in de vrije tijd.....	6
Ontwikkelen in de vrije tijd	7
Ontmoeten in de vrije tijd.....	7
Randvoorwaarde: Basisinfrastructuur op orde	7
3. Opgaven <i>Vraaggericht, samen, daadkrachtig, stapsgewijs</i>	9
Voorwaarden voor alle opgaven.....	9
Opgaven kwalitatieve verbetering basisinfrastructuur	10
Opgave 1 Subsidiëring op vrije tijdsdoelen	10
Opgave 2 Bruis in de stad: er is veel te doen.....	10
Opgave 3 Een uitnodigende, uitdagende en gebruiksvriendelijke omgeving.....	11
Opgave 4 Een uitnodigend en kwalitatief goed aanbod van voorzieningen.....	11
Opgave 5 Kansen voor ontwikkeling	12
Financieel	13
Bronnen	14
Eindnoten.....	15

Nota in één oogopslag

Inleiding *Samen werken aan vrije tijd*

Vanuit het vorige college is het traject ingezet om te komen tot een integraal beleidskader Vrije tijd. Een belangrijke aanleiding was om achterliggende doelstellingen van bij vrije tijd betrokken beleidsthema's meer in lijn te brengen, zodat keuzes efficiënter gemaakt kunnen worden en beter resultaatgericht kan worden gewerkt. Deze nota geeft het beleidskader weer voor alle vrije tijdsbestedingen zoals die zijn gedefinieerd door het Sociaal en Cultureel Planbureau¹, met uitzondering van maatschappelijke ondersteuning en zorg (informele zorg en mantelzorg).

Deze nota geeft het beleidskader weer voor alle vrijetijdsbestedingen die niet in andere beleidskaders zijn beschreven en waarin de gemeente een actieve rol heeft door bijvoorbeeld subsidiëring (cultuur, sport, evenementen) of uitvoering (openbare ruimte, groen en water). Thema's als groen en water, leisure, winkelen en horeca maken deel uit van de basisinfrastructuur van vrije tijd en zijn als onderdeel daarvan opgenomen in deze nota. Voor deze thema's geldt specifieke regelgeving, waarvoor ook beleid is vastgelegd in andere beleidskaders.

Buiten het vrijetijd domein zijn er beleidsthema's die raakvlakken hebben met dit domein, zoals Wmo, jeugd, onderwijs, arbeidsparticipatie. In deze nota worden de raakvlakken beschreven. Beleid is vastgelegd in andere beleidskaders.

De verschillende thema's binnen vrije tijd dragen in hoofdlijnen bij aan dezelfde doelen. De opzet van deze nota is om de thema's harmonieus te laten samengaan en elkaar te laten versterken, of elkaar in ieder geval niet in de weg zitten. De door de gemeente vastgestelde doelstellingen van de verschillende beleidsthema's zijn met elkaar geconfronteerd. Hieruit zijn dilemma's gedestilleerd, die vervolgens zijn besproken met inwoners en betrokken organisaties uit het stedelijk vrijetijd domein. Op basis daarvan zijn doelen en opgaven voor het gehele vrije tijdsdomein geformuleerd, die door inwoners en betrokken organisaties zijn aangescherpt en gecompleteerd.

De vrije tijd is bij uitstek een privédomein waarin mensen zelf beslissen over hoe zij deze tijd besteden en met wie zij dat doen. De gemeente faciliteert betrokken organisaties in het vrije tijdsdomein bij het in stand houden, verbeteren en promoten van het aanbod aan vrijetijdsvoorzieningen en heeft een actieve rol bij de inrichting van de openbare ruimte en groen en water in de stad. De nota richt zich daarom vooral op de terreinen waar de gemeente een actieve of faciliterende rol heeft.

Met deze nota willen we slimme, innovatieve combinaties, zowel organisatorisch als inhoudelijk, de ruimte geven om te kunnen bloeien. Inwoners, maatschappelijke organisaties, verenigingen, onderwijsinstellingen en bedrijven worden uitgenodigd om de beschreven opgaven voor het vrijetijd domein samen met het college te gaan uitwerken.

Na vaststelling van de nota Vrije tijd zal daarom het college met partners in gesprek gaan over de invulling van de opgaven. Op basis van die gesprekken stelt het college een notitie op met de planning over de breedte van de gehele nota. In die notitie staat opgenomen wanneer welke uitvoeringsplannen dan wel uitvoeringsnotities verwacht mogen worden. Delen van opgaven worden momenteel al uitgevoerd langs andere beleidslijnen en in samenwerking met de stad, zoals bruis in de binnenstad en integraliteit in de openbare ruimte. Nota Vrije tijd geeft een overzicht van opgaven gezien vanuit vrije tijd. In de op te stellen notitie over de planning zal het college inzicht geven welke delen van de uitvoering van opgaven al lopen en hoe hierop wordt aangehaakt. Het college zal, voordat wordt overgegaan tot definitieve besluitvorming over uitvoeringsplannen, de raad consulteren. Daarnaast zal aan de raad via de reguliere P&C-cyclus telkens een stand van zaken gegeven worden.

1. Trends en ontwikkelingen *Zoveel mensen, zoveel wensen*

Nederlanders hebben iedere week bijna 48 uur vrije tijd². Daarvan wordt 13,5 uur besteed aan recreatieve activiteiten en ontspanning. Welke activiteiten mensen ondernemen, met wie en hoeveel tijd zij hieraan besteden, is van veel factoren afhankelijk. Voor een deel komen de verschillen voort uit persoonlijke voorkeuren en mogelijkheden (zoals geld en gezondheid), voor een deel hangen ze samen met kenmerken als geslacht, levensfase, opleidingsniveau, etnische en culturele herkomst en het al dan niet hebben van betaald werk of studieverplichtingen. Ook maatschappelijke ontwikkelingen kunnen doorwerken in het tijdsbestedingspatroon van mensen³.

Bij de uitwerking van de in hoofdstuk 3 geformuleerde opgaven voor het vrijetijdsdomein in Zoetermeer dient rekening gehouden te worden met de hieronder genoemde landelijke en lokale trends en ontwikkelingen.

Demografie

De hedendaagse bevolkingssamenstelling is divers. De verschillen tussen mensen hebben invloed op vrijetijdsbesteding. Zo blijkt uit onderzoek dat ouderen andere dagelijkse routines en bezigheden hebben dan jongeren⁴ en allochtonen een kleiner vrijetijdsrepertoire hebben dan autochtonen⁵.

Ook in Zoetermeer is de veranderende bevolkingssamenstelling zichtbaar⁶. De verwachting is dat het aandeel 65+ers in Zoetermeer stijgt van 15,4% in 2014 naar 24,3% in 2030. Het aantal jongeren (0-19 jaar) neemt af, met bijna 10% over de periode 2014-2030. Toch ontgroent de bevolking niet; het aandeel jongeren op de totale bevolking van Zoetermeer blijft in de periode 2014-2030 vrijwel gelijk. De Zoetermeerse bevolking is daarnaast divers qua etnische herkomst: ruim 70% bevolking is autochtoon, 30% (niet-)westers allochtoon⁷.

Individualisering en digitalisering

Maatschappelijke processen, zoals individualisering en digitalisering, zijn eveneens van invloed op vrijetijdsbesteding⁸. Individualisering leidt tot meer bewegings- en keuzevrijheid van individuen. Dit uit zich onder meer in de zapcultuur; men recreëert korter en vaker en smaken en aandacht wisselen snel. Mensen zijn daarnaast steeds meer op zoek naar intense ervaringen, ze willen iets 'beleven'⁹. Ook brengen mensen meer van hun vrije tijd door met mediagebruik, wat in het licht van de toenemende digitalisering kan worden gezien.

Sociale recreatie en mobiliteit

De behoefte aan sociale recreatie neemt tegelijkertijd met de individualisering ook toe¹⁰: mensen brengen hun schaarse vrije tijd graag door met anderen. Voor allochtonen geldt dat nog sterker¹¹. Digitalisering maakt het mogelijk dat mensen op tijden dat het hen uitkomt hun sociale contacten onderhouden. Door internet en TV haalt men de wereld in huis, waardoor men in de vrije tijd vaker thuis blijft. Tegelijk trekken mensen door de toenemende mobiliteit makkelijker de wereld in¹².

Kijkend naar het vrijetijdsbeleid is het nuttig om rekening te houden met de eigenschappen van de verschillende Zoetermeerders, hun specifieke behoeften en de verschillen daarin. Zoveel mensen, zoveel wensen!

2. Effect en doelen *Beleven, ontwikkelen en ontmoeten*

Zoetermeer is een aantrekkelijke stad: een stad waar je goed kunt wonen en verblijven, die uitmunt in toegepaste innovaties, die duurzame en aantrekkelijke woongebieden realiseert en die de vrijetijdseconomie van de hele regio versterkt.

Vrijtijdsbesteding is een doel op zichzelf: mensen willen zich vermaken, ontspannen, genieten en iets leuks doen in hun vrije tijd. Vrije tijd heeft ook een instrumentele functie bij het behalen van andere doelen: het vergroten van zelfredzaamheid en participatie van inwoners en de aantrekkelijkheid, leefbaarheid en levendigheid van de stad. In de instrumentele functie maakt vrije tijd onderdeel uit van beleid voor de gehele stad.

De ambitie van de gemeente Zoetermeer (te bereiken maatschappelijk effect) in het vrijetijd domein is het – in samenspraak met inwoners en betrokken organisaties – stimuleren van een uitnodigend en kwalitatief goed vrijetijdsklimaat. Het vrijetijdsklimaat zorgt voor een bruisend stedelijk leven en draagt bij aan (toename van) een gezonde leefstijl, ontplooiing en ontspanning van inwoners, biedt kansen voor maatschappelijke participatie en voor verbondenheid met en van maatschappelijke organisaties, verenigingen, onderwijsinstellingen en bedrijven.

Kortom, Zoetermeesters moeten van alles in de stad kunnen beleven, zich ook in hun vrije tijd kunnen ontwikkelen en elkaar, organisaties, instellingen en bedrijven kunnen ontmoeten.

De aanwezigheid van (kwalitatief goede) voorzieningen en evenementen in een stad zorgt ervoor dat mensen iets kunnen *beleven*. Voorzieningen en evenementen maken een stad bovendien aantrekkelijk om in te wonen en te bezoeken en voor bedrijven aantrekkelijk om zich er te vestigen. Dat er voldoende te beleven is, zorgt voor bruis in de stad.

Inwoners moeten zich kunnen *ontwikkelen*, zodat zij verder komen in hun leven en kansen kunnen grijpen. Mensen zijn beter in staat om mee te (blijven) doen als zij hun talenten kunnen ontplooiën.

Ontmoeten is een voorwaarde om de samenhang tussen mensen tot stand te brengen en kan individuen helpen om verder te komen in het leven. Het sociale netwerk van mensen kan door ontmoeting worden vergroot en versterkt. Ook draagt ontmoeten bij aan de sociale veiligheid en leefbaarheid in een wijk of stad, doordat mensen elkaar (her)kennen en op elkaar letten.

Beleven in de vrije tijd

Beleven is een eigenstandig doel van vrije tijd. Als mensen zich kunnen vermaken en ontspannen in de stad in hun vrije tijd, wonen en verblijven zij graag in de stad. Vrijtijdsbesteding maakt de stad levendig en aantrekkelijk voor huidige en toekomstige inwoners en voor bezoekers. Aantrekkelijke voorzieningen, zoals de leisurevoorzieningen en succesvolle evenementen, dragen bij aan de positieve beeldvorming van Zoetermeer. Beleven sluit aan op de trend dat inwoners en bezoekers meer op zoek gaan naar intense ervaringen¹³. Tegelijk is er een groeiende behoefte aan zingeving, rust en natuur¹⁴. Zoveel mensen, zoveel wensen. Daarom moet er een verscheidenheid aan voorzieningen en evenementen zijn.

Beleving maakt de stad ook voor jongeren aantrekkelijker om in te wonen en er te blijven. Jongeren geven nu aan dat zij in Zoetermeer uitgaansmogelijkheden missen en ook andere leeftijdsgroepen vinden het horeca-aanbod in de stad matig¹⁵. De smalle openingstijden van horeca in de (binnen)stad zorgen er volgens stakeholders voor dat de (binnen)stad weinig bruist.

Een goed ingerichte (woon)omgeving zorgt ervoor dat mensen graag hun vrije tijd in de stad doorbrengen. Als de openbare ruimte en groen- en watervoorzieningen uitnodigend, uitdagend en multifunctioneel zijn ingericht, zullen inwoners graag en makkelijk in de stad hun vrije tijd beleven en elkaar tegenkomen. Een uitdagende inrichting van de openbare ruimte kan mensen motiveren tot bewegen en beeldende kunst in de openbare ruimte maakt een stad voor veel mensen mooier. Parken en het groen in de buurten en wijken worden door inwoners van Zoetermeer belangrijk gevonden¹⁶, maar sommige Zoetermeesters missen een prettig natuurgebied in de stad om in te wandelen en fietsen¹⁷.

Een stad waar veel te beleven is, is aantrekkelijk om in te wonen. Vooral hoger opgeleiden vinden levendigheid in de stad belangrijk. Deze hoger opgeleiden zijn vervolgens weer belangrijk voor het aantrekken van bedrijven en dus werkgelegenheid.

Ontwikkelen in de vrije tijd

Het vrijetijdsdomein draagt bij aan ontwikkelingsdoelen op het gebied van gezondheid en bewegen, educatie en werkgelegenheid. Er is in dit geval samenhang met het gezondheids-, onderwijs-, jeugd-, arbeidsparticipatie- en economisch beleid, waarmee soortgelijke doelen worden nagestreefd. Het is belangrijk dat inwoners van Zoetermeer ook in hun vrije tijd hun persoonlijke doelen kunnen behalen door de ontwikkeling van kennis, competenties en talenten. Dit geldt primair voor jeugd tot 18 jaar en voor mensen in kwetsbare situaties. Voor jongeren werkt een goed vrijetijdsaanbod bovendien preventief; het draagt bij aan het voorkomen van schooluitval, vandalisme en criminaliteit.

Het spreekt voor zich dat bewegen door sport en spel bijdraagt aan het lichamelijk welzijn. Dat geldt niet alleen voor georganiseerde sport, maar ook voor sporten en spelen in de openbare ruimte. Vrije tijd in al zijn verschijningsvormen draagt bovendien bij aan het geestelijk welzijn en is in dat opzicht ook belangrijk voor de gezondheid van mensen¹⁸.

Vrijetijdsbesteding leent zich daarnaast goed om plezier en educatie te combineren: leren gaat vanzelf als het leuk is. In verschillende vrijetijdsbestedingen worden bewust educatieve aspecten toegevoegd, maar mensen bekwamen zich ook wanneer zij een bepaalde vrijetijdsbesteding doen en ontwikkelen zich door (samen met anderen) mee te doen in de samenleving.

Vrijetijdsbesteding in de eigen stad versterkt de eigen economie en bezoek van buitenaf doet dat nog meer. Qua werkgelegenheid is het vrijetijdsdomein één van de snelst groeiende sectoren, vooral in het lagere arbeidsmarktsegment. Dit domein is daarom ook geschikt voor arbeidsparticipatieprojecten. Ook bij de aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt is het zaak rekening te houden met de groei van werkgelegenheid in de vrijetijdssector.

Ontmoeten in de vrije tijd

Vrije tijd is bij uitstek een domein waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. In Zoetermeer vinden we het belangrijk dat iedereen voldoende mogelijkheden heeft om anderen te ontmoeten, bijvoorbeeld op een evenement, in een park of in de winkelstraat. In het licht van de drie decentralisaties, moeten met name jeugd tot 18 jaar en mensen in kwetsbare posities ook in staat zijn om mee te blijven doen. Voor deze groepen moet er specifieke aandacht zijn om ontmoeting mogelijk te maken.

Naast dat het samen doorbrengen van de vrije tijd door veel mensen als prettig wordt ervaren, vergroot ontmoeting tussen mensen de kans dat eventuele problemen gesignaleerd worden door andere mensen of door organisaties. Hierdoor sluit het vrijetijdsdomein aan bij de bredere maatschappelijke ontwikkeling van het vergroten van sociale structuren in de wijken en in de stad¹⁹.

Ontmoeten is een prominent onderdeel van vrijetijdsbesteding. Hoewel de manier waarop mensen elkaar ontmoeten door de digitalisering aan verandering onderhevig is, is de vrije tijd nog steeds bij uitstek de tijd die mensen graag met anderen doorbrengen²⁰. Uit onderzoek blijkt daarnaast ook dat de behoefte aan sociale recreatie onder verschillende bevolkingsgroepen toeneemt²¹.

Randvoorwaarde: Basisinfrastructuur op orde

Om inwoners in hun vrije tijd op een prettige manier te kunnen laten beleven, ontwikkelen, en ontmoeten is het belangrijk dat de basisinfrastructuur op deze drie fronten op orde is, zowel kwantitatief als kwalitatief. De basisinfrastructuur is een mix van (structurele) voorzieningen en evenementen die in de stad aanwezig zijn.

Er zijn verschillende theoretische modellen om de basisinfrastructuur van een stad te bepalen. Deze modellen zijn geen blauwdrukken, maar moeten voor iedere stad op de lokale situatie worden

aangepast. Op basis van de hoofdlijnen uit de theoretische modellen, bovenstaande doelen van vrije tijd en de samenspraak zijn een aantal uitgangspunten gedefinieerd voor de basisinfrastructuur.

De volgende uitgangspunten gelden voor de basisinfrastructuur, voor alle sectoren binnen het vrijetijdsdomein:

- Er moet een basisinfrastructuur zijn die past bij een 100+ gemeente en diens omgeving.
- De basisinfrastructuur moet aansluiten op behoeften van (verschillende groepen) inwoners en zo ingericht dat op veranderde behoeften kan worden ingesprongen.
- De basisinfrastructuur moet bestendig en duurzaam zijn voor toekomstige generaties.
- Voorzieningen en evenementen hebben sfeer en een hoge kwaliteit, wijken af van traditionele en verkokerde producten en bieden veelal combinaties daarvan aan.
- Voorzieningen en evenementen moeten op elkaar zijn afgestemd.
- Voorzieningen en evenementen moeten fysiek goed bereikbaar zijn.
- De basisinfrastructuur moet laagdrempelig, betaalbaar en toegankelijk zijn.

Inwoners geven aan tevreden te zijn met het huidige kwantitatieve aanbod aan (structurele) voorzieningen op het gebied van vrije tijd, op een aantal uitzonderingen na: uitgaansgelegenheden voor jongeren en horeca-aanbod in het algemeen²². Dit is een belangrijke constatering; het betekent dat inwoners weinig voorzieningen en evenementen missen en dat de basisinfrastructuur *kwantitatief* gezien op orde is. Het bestaande (structurele) *kwantitatieve* aanbod wordt daarom in deze nota gezien als uitgangspunt voor de basisinfrastructuur van Zoetermeer.

Een basisinfrastructuur die past bij een 100+ gemeente en diens omgeving betekent dat Zoetermeer veel voorzieningen in de stad moet hebben, maar niet per definitie alle²³. Zoetermeesters kunnen immers ook gebruik maken van voorzieningen in de grotere Metropoolregio Rotterdam - Den Haag, waar Zoetermeer onderdeel van is. Er dient steeds nagedacht te worden over welke vorm en inhoud van voorzieningen bij Zoetermeer zelf past. Uit de enquêtes blijkt dat Zoetermeesters hoofdzakelijk gebruik maken van voorzieningen in de eigen stad, maar er een grote reisbereidheid is voor grootstedelijke voorzieningen als bijvoorbeeld Rijksmuseum of grootschalige popconcerten²⁴.

Hoewel uit de verschillende enquêtes²⁵ en de samenspraak blijkt dat het huidige vrijetijdsaanbod goed gewaardeerd wordt en de rapportcijfers voor veel individuele voorzieningen hoog zijn, kan er nog een slag gemaakt worden om het aanbod op bepaalde punten *kwalitatief* gezien te verbeteren. Hierdoor zal het vrijetijdsaanbod nog meer tegemoet komen aan de behoefte van inwoners en organisaties, de gestelde doelen en de gestelde uitgangspunten. Het is nodig een aantal inhoudelijke en organisatorische opgaven uit te voeren om de basisinfrastructuur kwalitatief te verbeteren. Deze zijn in hoofdstuk 3 gedefinieerd.

3. Opgaven *Vraaggericht, samen, daadkrachtig, stapsgewijs*

Voorwaarden voor alle opgaven

In de vorige hoofdstukken is weergegeven wat de trends en ontwikkelingen zijn die van belang zijn voor het vrijetijdsbeleid van Zoetermeer en is uiteengezet wat de beleidsdoelen zijn binnen het vrijetijdsdomein en aan welke uitgangspunten de basisinfrastructuur moet voldoen. De basisinfrastructuur in Zoetermeer voldoet al goed, maar kan nog verder versterkt worden. In dit hoofdstuk staan de opgaven benoemd die de komende jaren gerealiseerd moeten worden om de gestelde doelen (nog meer) te bereiken en aan de gestelde uitgangspunten voor de basisinfrastructuur te voldoen.

De opgaven zijn geen opdrachten, maar nadrukkelijk opgaven die de gemeente samen met anderen wil realiseren. Onderstaande voorwaarden zijn voor de invulling van alle opgaven van belang.

- **Partners**

Bij de uitwerking van de opgaven zijn niet altijd alle partners vanuit het vrijetijdsdomein nodig. Soms zijn alleen de culturele organisaties in onze stad aan zet, soms de sportorganisaties, soms de groenpartners, soms de commerciële partners, soms maatschappelijke instellingen, soms scholen, soms een aantal partijen samen, soms allemaal samen en waar mogelijk met bewoners samen.

De gemeente stelt, in samenwerking met netwerkpartners, de kaders vast, maar bemoeit zich minder met de daadwerkelijke uitvoering van de opgaven. De gemeente stimuleert de betrokken partners tot sociaal en cultureel ondernemerschap en biedt ruimte voor experimenten en burgerinitiatieven. Hiervoor dient programmabudget beschikbaar te zijn. Er moet daarnaast durf zijn om projecten organisch te laten ontstaan. Waar mogelijk en zinvol moeten slimme verbindingen worden gelegd om samenwerking in de stad te bevorderen en netwerken aan elkaar te koppelen.

- **Aanbod**

De uitgangspunten voor de basisinfrastructuur staan in hoofdstuk 2 beschreven. Bij de invulling van het aanbod in de stad moet worden aangesloten op de behoefte van inwoners. Hierbij moet steeds rekening worden gehouden met door trends en ontwikkelingen veranderende behoeften en de verschillende behoeften van verschillende groepen inwoners. Zoetermeer wil graag een aantrekkelijke stad zijn en blijven voor iedereen en speciaal voor de jongere generatie. Er moeten verbindingen zijn tussen verschillende voorzieningen, evenementen en doelgroepen. Ook is het belangrijk dat vooral *met* in plaats van *over* inwoners in gesprek wordt gegaan. Hierbij hoort ook het verkrijgen van draagvlak bij direct omwonenden van een voorziening of evenement.

- **Locaties**

Bijzondere locaties zijn van belang voor een aantrekkelijke stad. Vanuit het vrijetijdsdomein dient aangesloten en bijgedragen te worden aan die bijzondere plekken. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de binnenstad, Dorpsstraat en Park Palenstein, maar ook aan sport- en speelplekken die uitnodigend en uitdagend zijn voor inwoners. Samenhang en verbinding tussen commerciële en publieke functies wordt daarbij vanzelfsprekend gevonden, net als een goede fysieke bereikbaarheid.

- **Pionieren**

Bij opgaven die gericht zijn op vernieuwen kan samenwerken vorm krijgen in living labs: de stad als levend laboratorium waarin de gemeente vernieuwingen zoveel mogelijk stimuleert en de ruimte geeft. De gemeente faciliteert indien nodig en voorkomt eventuele belemmeringen voor uitvoering van de opgaven. De gemeente zorgt dat de netwerkpartners de mogelijkheden (van accommodaties of ondersteuning) kennen. De gemeente laat ook durf zien, om bijvoorbeeld te investeren in nieuwe initiatieven.

Opgaven kwalitatieve verbetering basisinfrastructuur

Onderstaand zijn de inhoudelijke en organisatorische opgaven beschreven die moeten worden uitgevoerd om de basisinfrastructuur kwalitatief op orde te krijgen.

Opgave 1 Subsidiëring op vrije tijdsdoelen (gericht op *beleven, ontwikkelen en ontmoeten*)

De gemeente Zoetermeer wil in het perspectief van te bereiken doelen en effecten subsidiëren, zowel van die van het vrijetijdsdomein als van doelen en effecten van andere beleidsthema's. Er vindt momenteel een onderzoek plaats naar de kostendekkendheid van binnen- en buitensportaccommodaties. Mogelijk vindt herijking plaats van het sportaccommodatiebeleid.

De opgave voor *subsidiëring op vrijetijdsdoelen* is:

- a. Werk toe naar een subsidiemodel, met duidelijk geformuleerde te bereiken doelen en subsidievoorwaarden, dat:
 - geldig is voor het brede vrijetijdsdomein;
 - gericht is op de doelstellingen beleven, ontwikkelen en ontmoeten, met focus op de primaire groepen van de verschillende doelstellingen;
 - niet gebaseerd is op het indirect subsidiëren via huurtarieven, maar een subsidiemodel waarbij verenigingen die meehelpen de maatschappelijke opgaven te realiseren meer worden gewaardeerd en beloond voor bewezen diensten;
 - ondersteunend is aan de uitgangspunten voor de basisinfrastructuur;
 - tegemoet komt aan de algemene voorwaarden rondom partners, aanbod, locaties en pionieren;
 - door een mix van eenmalige en structurele subsidies zowel nieuwe als bestaande ontwikkelingen faciliteert;
 - door structurele financiële ondersteuning de basisinfrastructuur op peil houdt. Hiertoe hoort ook het werken met een vorm van meerjarige subsidiecontracten.

Dit nieuwe subsidiemodel moet tevens logisch onderdeel uitmaken van de (wijze van) subsidiëring binnen de gemeente Zoetermeer. Nadrukkelijk moet aansluiting komen op subsidiëring in het kader van het sociaal domein.

Opgave 2 Bruis in de stad: er is veel te doen (primair gericht op *beleven*)

Zoetermeer kan zich nog sterker profileren in de regio. Uit onderzoek onder Zoetermeerse inwoners blijkt dat zij willen dat Zoetermeer zich vooral profileert als sport- en leurestad²⁶. Stakeholders in de stad geven aan dat zij bij de promotie van de stad leisure juist minder willen inzetten in de profilering en meer willen aansluiten op de eigen identiteit en de bestaande parels van de stad, zoals de stedelijke opbouw en architectuur van een naoorlogse New Town, de open gemeenschap en flexibiliteit van de stad en inwoners, het groen en water en de bijzondere locaties.

Promotie van het aanbod van vrijetijdsvoorzieningen en de mogelijkheden om daar gebruik van te maken is nodig om bezoekers te werven. Ook grootschalige evenementen in de binnenstad en meer kleinschalige evenementen in de wijken trekken bezoekers.

Deelopgaven op het terrein van *bruis in de stad* zijn:

- a. Stel met partners een programma op van een evenwichtige mix van kleinere en grotere evenementen voor verschillende doelgroepen, dat rekening houdt met de volgende aspecten:
 - draag bij aan meer bezoekers en een positiever beeld van Zoetermeer;
 - bouw voort op parels, evenementen met veel media-aandacht en bestaande kansrijke evenementen;
 - leg het accent op topsportevenementen met veel media-aandacht om Zoetermeer op de kaart te zetten;

- houdt ruimte voor het ontwikkelen van nieuwe tradities en nieuwe evenementen;
 - zorg met de evenementen voor een levendige (binnen)stad, ook 's avonds en 's nachts;
 - houdt hierbij rekening met de risico's van overlast en veiligheid;
 - zorg dat het programma ook aantrekkelijk is voor jongeren;
 - werk samen met andere partners in de stad, zoals het bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke instellingen.
- b. Houdt het actieve verenigingsleven, dat al bijdraagt aan bruis in de stad en Zoetermeer typeert, in stand, maar breng (nauwere) verbindingen aan tussen de verschillende sectoren.
 - c. Stimuleer met een positieve grondhouding de uitbouw van (ook commerciële) voorzieningen die bijdragen aan het verhogen van bruis in de (binnen)stad, waaronder in ieder geval:
 - stimuleren van variëteit van de horeca, onder anderen met meer uitgaansmogelijkheden voor jongeren;
 - verhogen van de belevingskwaliteit van winkelgebieden;
 - ruimte geven aan uitbreiding van leisure.
 - d. Verbeter de fysieke bereikbaarheid van voorzieningen en evenementen.
 - e. Verbeter de (digitale) ontsluiting van het aanbod van voorzieningen en evenementen.

Opgave 3 Een uitnodigende, uitdagende en gebruiksvriendelijke omgeving (primair gericht op *beleven* en *ontmoeten*)

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 is ontmoeten een belangrijk doel van zowel het vrijetijdsbeleid als van andere gemeentelijke beleidsterreinen. Deze opgave richt zich op het beter mogelijk maken van ontmoeting in de openbare ruimte en in openbare gebouwen in de vrije tijd.

Deelopgaven voor een *uitnodigende, uitdagende en gebruiksvriendelijke omgeving* zijn:

- a. Zorg dat er voldoende uitnodigende en gebruiksvriendelijke ontmoetingsplaatsen zijn, die naast de algemene uitgangspunten voor de basisinfrastructuur en voorwaarden voor de opgaven voldoen aan de volgende voorwaarden:
 - zorg voor voldoende plekken in de stad waar (kleinschalige) evenementen kunnen plaatsvinden;
 - houdt rekening met verschillen in wijken en binnenstad;
 - stimuleer enerzijds een divers aanbod aan ontmoetingsplaatsen (voor ieder wat wils; maatwerk) en maak anderzijds ook cross-over tussen doelgroepen mogelijk;
 - benut de openbare ruimte, groen en water slimmer, zodat de gebruikswaarde toeneemt;
 - neem de mogelijkheden mee om kunst in de openbare ruimte als inrichtingsinstrument te gebruiken;
 - maak de huidige mooie en bijzondere plekken beter zichtbaar, met aandacht voor erfgoed en cultuurhistorie;
 - zorg voor draagvlak bij omwonenden.
- b. Verken de mogelijkheden van het in de openbare ruimte verbinden van verschillende thema's, bijvoorbeeld in een stadslint.
- c. Verbind fysiek de stedelijke omgeving met het Groene Hart en andersom, en stad met ommeland (recreatieve fietsverbindingen en vaarverbindingen); verken daarbij de mogelijkheden van een recreatief rondje Zoetermeer.

Opgave 4 Een uitnodigend en kwalitatief goed aanbod van voorzieningen (gericht op *beleven*, *ontwikkelen* en *ontmoeten*)

Om nog beter aan te sluiten op de behoefte aan voorzieningen en om de kwaliteit daarvan op onderdelen te verbeteren, zijn er algemene deelopgaven en zijn er voor verschillende sectoren deelopgaven geformuleerd.

De algemene deelopgaven voor een *uitnodigend en kwalitatief aanbod van voorzieningen* zijn:

- a. Zorg dat de basisinfrastructuur inhoudelijk en organisatorisch wordt aangepast, zodanig dat deze kwalitatief gezien voldoet aan de behoefte van inwoners, dat de in hoofdstuk 2 gestelde

doelen worden behaald en aan de algemene voorwaarden van de opgaven en uitgangspunten voor de basisinfrastructuur wordt voldaan.

- b. Faciliteer en ondersteun de mogelijke vestiging van nieuwe voorzieningen en evenementen die passen bij het profiel van Zoetermeer en bijdragen aan de uitstraling van en bruis in de stad.
- c. Versterk de verdere ontwikkeling van verenigingen op het gebied van vrijwilligerswerk en participatie.
- d. Verhoog de deelname van kwetsbare groepen: ouderen, chronisch zieken, mensen met een beperking en minima-inkomens. Daarbij staat een integrale aanpak met jeugd-, Wmo- en armoedebeleid centraal.

Voor *cultuur* zijn er de volgende deelopgaven:

- e. Adviseer over de toekomstige positie van ateliers.
- f. Adviseer over de toekomstige positie van de filmhuisfunctie.
- g. Versterk de rol van de amateurkunst, met name door meer samenhang en verbinding aan te brengen in het bestaande aanbod;
- h. Rond de positionering van het amateurtheater bij het CKC af en verbind deze logisch met de versterkte rol van de amateurkunst.
- i. Adviseer over de mogelijke invulling(-en) van de museumfunctie in de stad. Hierbij dienen de verworven inzichten uit de vernieuwing van de Dorpsstraat en Culturele as meegenomen en gewogen worden.
- j. Ontwikkel voorstellen hoe er meer (bestuurlijke en inhoudelijke) samenhang en samenwerking kan komen door onderling slim te verbinden. Daarbij hoort ook een aanpak om het vermogen te versterken om meer eigen inkomsten te genereren.

Voor de partners op het terrein van *sport* liggen er de volgende deelopgaven:

- k. Stimuleer topsport en talentontwikkeling om de stad te promoten en de inwoners van Zoetermeer aan te zetten tot meer sporten en bewegen.
- l. Werk samen binnen de Metropoolregio om nationale en regionale trainingscentra in Zoetermeer te faciliteren.
- m. Faciliteer de uitbouw van de bestaande infrastructuur voor de breedtesport en de niet-georganiseerde sport.
- n. Biedt kwalitatief hoogwaardige binnen- en buitensportaccommodaties aan, toegankelijk voor alle doelgroepen en gericht op multifunctioneel gebruik.
- o. Biedt voldoende laagdrempelige sport- en spelruimte aan op de scholen en in de wijken.
- p. Versterk de sportverenigingen en waardeer hen als een van de motoren van de samenleving.
- q. Stimuleer samenwerking en afstemming per wijk tussen sportaanbieders, onderwijsinstellingen, welzijnsinstellingen, buurt- en wijkorganisaties en zorginstellingen.

Op het terrein van *groen en water* zijn de volgende deelopgaven geformuleerd:

- r. Ontwikkel voorstellen om te zorgen dat groen en water (buurtgroen, parken, stadsboerderijen, stadslandbouw en tijdelijk groen) uitnodigend, uitdagend en multifunctioneel zijn ingericht. Houdt daarbij rekening met de diversiteit van de verschillende voorzieningen op verschillende niveaus (buurt, wijk, stad) en met toekomstige generaties Zoetermeerders. De ontwikkeling van een hoge kwaliteit en biodiversiteit aan groen duurt namelijk decennia.
- s. Sluit aan op de aanliggende recreatie- en bosgebieden en stimuleer zowel recreatieve als ecologische verbindingen tussen stads- en plattelandsnatuur.
- t. Ontwikkel of behoud uitvalsbases en poorten naar groen en water, zoals duurzaamheidsknooppunten, informatiecentra, stadsboerderijen.
- u. Stimuleer bewoners, kinderen en bedrijven groengebieden te bezoeken, in stand te houden en zelf in beheer te nemen.

Opgave 5 Kansen voor ontwikkeling (primair gericht op *ontwikkelen*)

Ontwikkeldoelen voor gezondheid en bewegen worden vooral behaald door te voldoen aan opgaven voor de aantrekkelijkheid van de omgeving en op het gebied van sport, groen en water. De opgaven voor vrijetijdseconomie zijn grotendeels onderdeel van het Actieplan Economie.

De opgave voor *educatie* is:

- a. Ontwikkel voorstellen om te komen tot uitbouw van de educatieve functie in cultuur, sport, groen en water en evenementen. Zoek daarbij naar samenhang tussen de verschillende sectoren en evenementen en naar samenwerking met peuterspeelzalen, kinderopvang en onderwijs.

Op succesvolle voorbeelden van educatieve projecten als “de duurzame stad” en “energieke scholen” kan verder gebouwd worden.

Financieel

De huidige middelen in Programma 4 *Vrije tijd* blijven uitgangspunt bij de invulling van de opgaven, behalve waar het groen en water betreft, waarvan de middelen in Programma 3 *Leefbaarheid, duurzaam en groen* zijn opgenomen.

Voor alle opgaven geldt dat samen met partners gezocht dient te worden naar alternatieve financiering(vormen).

Bronnen

Algemeen

Breedveld, Koen, Andries van den Broek, Jos de Haan, Lucas Harms, Frank Huysmans en Erik van Ingen (2006). *De tijd als spiegel*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Broek, A. van den & Keuzenkamp, S. (2008). *Het dagelijks leven van allochtone stedelingen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Cloïn, M. (2013). *Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

CROW-KpVV (2014). *Vervoer naar retail*.

Gemeente Almere (2008). *Toekomstvisie Vrije Tijd De (vrije) tijd van je leven!* Almere: Gemeente Almere.

Haenen, J.P. (2009). *De multifunctionele stad als sfeervol vrijetijdscentrum*. KWAN Leisure.

Kenniscentrum Recreatie (2010). *Monitor Vrije tijd en toerisme*. Den Haag: Kenniscentrum Recreatie.

Raad voor Cultuur (2014). *Meedoen is de kunst, Advies over actieve cultuurparticipatie*. Den Haag: Raad voor Cultuur.

RIVM (2014). *Nationale Atlas Volksgezondheid*. Bilthoven: RIVM.

Vermeij, L. (2010). *Gescheiden werelden*. In: Andries van den Broek, Ria Bronneman-Helmers en Vic Veldheer (red.), *Wisseling van de wacht. Generaties in Nederland. Sociaal en Cultureel Rapport 2010* (p. 453-482). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Zoetermeers (concept-)beleid

- Essay Stad van pioniers en vernieuwers, december 2014
- Toolbox Actieplan Economie, Pioniersstad van de metropool, Wie durft?, september 2014
- Hoofdlijnenakkoord 2014-2014, *Spraakmakend op weg*, juni 2014
- Programmabegroting 2015-2018, Programma 4 Vrije tijd, mei 2014
- Matrix Vrije Tijd, Beleidsdoelstellingen versus centrale doelstellingen; Beleidsdoelstellingen versus instrumenten, bijlage Uitgangspuntennotitie Vrije tijd, commissie Samenleving 26 mei 2014
- Kadernota Sport en bewegen 2009 – 2016, november 2008

Onderzoek

- Gemeente Zoetermeer (2014). *Uitgerekend Zoetermeer 2014. Statistisch jaaroverzicht*.
- Gemeente Zoetermeer (2014). *Jongerenpeiling*.
- Gemeente Zoetermeer (2014). *Omnibus enquête*.
- Strabo (2014). *Vrijetijdsonderzoek Zoetermeer*.
- New Town Roots (2011). *Zoetermeeders over hun stad*.

Bijeenkomsten

- Ambtelijke workshop Vrije tijd in kader van Structuurvisie, 8 juli 2014
- Ambtelijke workshop Trends en ontwikkelingen Vrije tijd, 9 oktober 2014
- Ambtelijke workshop Doelenboom Vrije tijd, 14 oktober 2014
- Ronde tafelbijeenkomst Vrije tijd, 12 november 2014
- Ronde tafelbijeenkomst Vrije tijd, 14 januari 2015

Eindnoten

¹ Cloïn, M. (2013). *Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Definitie vrije tijd: de uren die overblijven na verplichte tijd (onderwijs, betaald werk, huishouden, zorg voor kinderen) en persoonlijke tijd (onderhoud van eigen lichaam).

² Cloïn, M. (2013). *Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

³ Cloïn, M. (2013). *Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

⁴ Cloïn, M. (2013). *Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Ouderen besteden minder tijd aan verplichtingen (het huishouden uitgezonderd), hebben meer vrije tijd en er gaat bij hen meer dan gemiddeld tijd naar persoonlijke verzorging. Daarnaast blijven ouderen doorgaans langer vitaal en hebben zij meer te besteden dan de ouderen van 30 jaar geleden.

⁵ Broek, A. van den & Keuzenkamp, S. (2008). *Het dagelijks leven van allochtone stedelingen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Allochtonen hebben een kleiner vrijetijdsrepertoire dan autochtonen. Allochtonen brengen een groot deel van hun vrije tijd door met andere mensen.

⁶ Gemeente Zoetermeer (2014). *Uitgerekend Zoetermeer 2014. Statistisch jaaroverzicht*.

Bevolkingsprognose 2014 – 2030.

⁷ Gemeente Zoetermeer (2014). *Uitgerekend Zoetermeer 2014. Statistisch jaaroverzicht*.

Bevolkingsprognose 2014 – 2030.

⁸ Cloïn, M. (2013). *Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

⁹ www.vrijetijdskennis.nl

Een trend in de vrijetijdsmarkt is dat beleving en belevingseconomie steeds belangrijker worden, mensen willen iets unieks beleven. Het gevolg is thematisering en imagineering

¹⁰ Cloïn, M. (2013). *Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

¹¹ Broek, A. van den & Keuzenkamp, S. (2008). *Het dagelijks leven van allochtone stedelingen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Allochtonen hebben een kleiner vrijetijdsrepertoire dan autochtonen. Allochtonen brengen een groot deel van hun vrije tijd door met andere mensen.

¹² Cloïn, M. (2013). *Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

¹³ www.vrijetijdskennis.nl

Een trend in de vrijetijdsmarkt is dat beleving en belevingseconomie steeds belangrijker worden, mensen willen iets unieks beleven. Het gevolg is thematisering en imagineering

¹⁴ www.vrijetijdskennis.nl

¹⁵ Strabo (2014). *Vrijetijdsonderzoek Zoetermeer*.

Circa 1 op de 3 jongeren vindt het huidige horeca-aanbod niet volledig aansluiten op hun wensen en eisen.

¹⁶ Gemeente Zoetermeer (2014). *Omnibusenquête*.

Parken worden door het grootste aandeel respondenten belangrijk of zeer belangrijk gevonden (98%).

¹⁷ Strabo (2014). *Vrijetijdsonderzoek Zoetermeer.*

Zoetermeer kent volgens sommige inwoners geen prettig natuurlijkgebied om in te wandelen en fietsen.

¹⁸ Nationale Atlas Volksgezondheid, versie 4.18, 1 oktober 2014

¹⁹ Strabo (2014). *Vrijetijdsonderzoek Zoetermeer.*

Zoetermeerse 55-plussers geven aan veel tijd te besteden aan vrijwilligerswerk.

²⁰ Cloïn, M. (2013). *Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders.* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

²¹ Cloïn, M. (2013). *Met het oog op de tijd. Een blik op de tijdsbesteding van Nederlanders.* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

²² Strabo (2014). *Vrijetijdsonderzoek Zoetermeer.*

Circa 1 op de 3 jongeren vindt het huidige aanbod niet volledig aansluiten op hun wensen en eisen.

²³ Strabo (2014). *Vrijetijdsonderzoek Zoetermeer.*

²⁴ Strabo (2014). *Vrijetijdsonderzoek Zoetermeer.*

Drie op de vier Zoetermeesters is bereid om te reizen voor de vrijetijdsbesteding (76%). Jongeren (83%) zijn hier vaker toe bereid dan bijvoorbeeld ouderen (59%).

²⁵ Strabo (2014). *Vrijetijdsonderzoek Zoetermeer.* & Gemeente Zoetermeer (2014). *Omnibus enquête.*

²⁶ Strabo (2014). *Vrijetijdsonderzoek Zoetermeer*

52% van de Zoetermeesters zeggen dat de stad bekend staat als leisurestad, 69% vindt dat Zoetermeer zich als leisurestad moet profileren